
Mirjana Bulajić, Igor Vaduvesković, Vida Protić

Lasovo – vinčanski mikroregionalni sistem

Detaljnim rekognosciranjem okoline sela Lasovo (kod Zaječara) pronađena su tri lokaliteta: vinčanska nekropola, istovremeno naselje i rudarsko okno. Na osnovu nalaza kamenih alatki i posuda specijalizovanih za rudarenje, zaključujemo da je naselje rudarskog tipa, a da su okno najverovatnije eksploatisali ljudi koji su živeli na istom naselju.

Uvod

Selo Lasovo teritorijalno pripada opštini Zaječar, a nalazi se na njenom krajnjem jugozapadu. Udaljeno je od grada Zaječara 24 km (slika 1). Obod atara sela Lasovo je planinski, dok je središnji deo brdovit i obiluje vodenim tokovima. Na istočnoj strani se greben planine Tupižnice odsekom spušta u lasovački atar i sa te strane ga ograđuje. Sa severne strane je atar otvoreniji prema dolini Belog Timoka, ka kojoj teče i Lasovačka reka. Ovo područje čini izolovanu celinu zahvaljujući planinskim vencima i bogatim obradivim zemljištem, šumama, livadama i planinskim pašnjacima. Klima je hladnija u odnosu na susedna područja, a leta svežija. Severozapadni deo atara bogat je rudom bakra. Ako se uzme u obzir da postojanje plodnog zemljišta, vodenih tokova i pašnjaka omogućava bavljenje stočarstvom i zemljoradnjom, dolazi se do zaključka da je pomenuta teritorija pružala sve optimalne uslove za trajno naseljavanje zajednica u prošlosti (Mitrović, Veljković 1999).

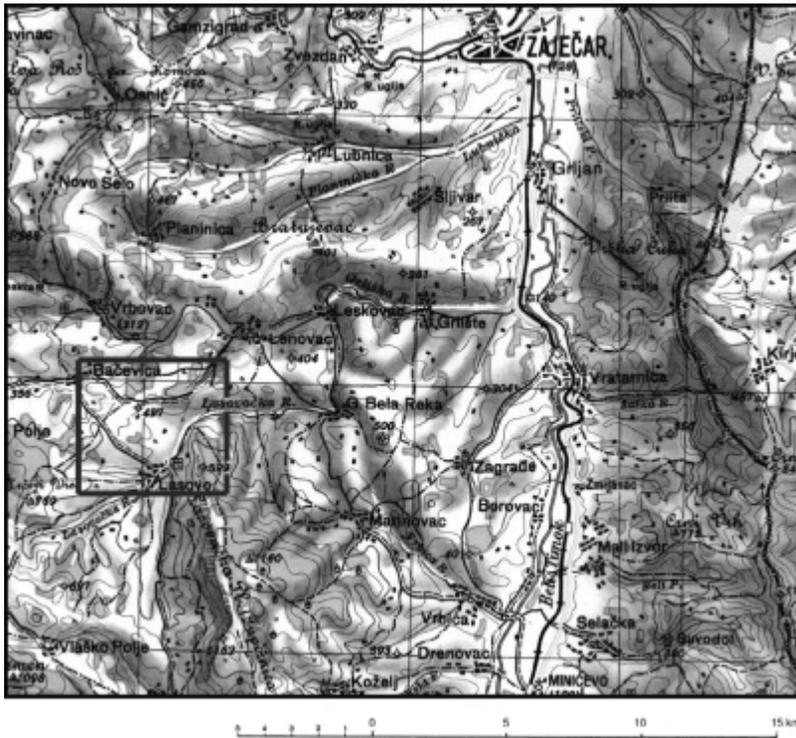
Ranija istraživanja i slučajni nalazi mogu potvrditi da je život u ovom području bio kontinuiran u periodu od neolita do srednjeg veka.

Pokretanje ovog istraživanja inicirano je saznanjima da je u ataru sela Lasovo, na mestu zvanom Piskavica (koordinate: $x: 7592.05-7592.325$; $y: 4848.165-4849.125$) pre više godina pronađena figurina za koju se, na osnovu opisa, smatra da je vinčanska. Osim figurine, na istom mestu su primećene ljudske kosti i fragmenti keramike. Presecanjem puta, koji vodi od puta Zaječar-Lasovo do vodenice, 1962. godine, na mestu Piskavica-Klisura, nađeno je više grobova, antropomorfnu statueta i fragmenti keramičkih po-

Mirjana Bulajić (1981), Zaječar, Krfska 16, student III godine arheologije u Beogradu

Igor Vaduvesković (1981), Zaječar, Lička 5/6, student II godine arheologije u Beogradu

Vida Protić (1982), Niš, Ztska 2/84 učenica 4. razreda Gimnazije "Stevan Sremac" u Nišu

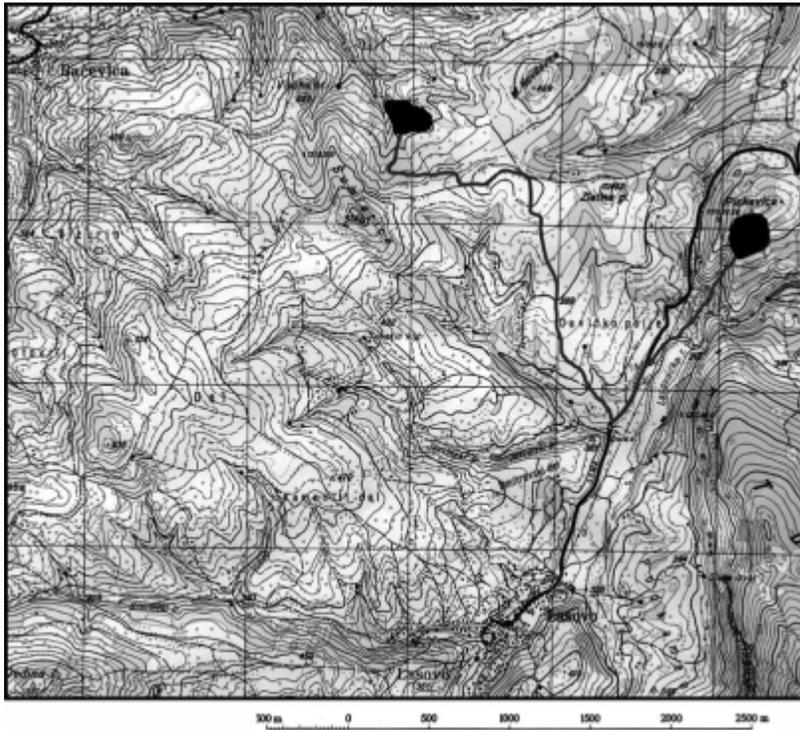
Slika 1.
Geografski položaj
Lasova

Figure 1.
Geographic position
of the village of
Lasovo

suda koji su opredeljeni kao neolitski, faza Vinča-Pločnik I (Lalović 1965). Piskavica je plato koji je sa južne strane ograničen liticom, a u pravcu severa se strmo spušta ka potoku koji je veštačkim putem doveden do vodenice koja se tu nalazi. Ovaj potok je deo Lasovačke reke koja dolazi sa juga i u blizini Piskavice skreće ka istoku. Veliki nagib terena doveo je do spiranja zemljišta zbog čega je sloj zemlje iznad grobova tanak. Na severozapadnoj strani Piskavice nalazi se Zlatin vis koji ima veću nadmorsku visinu od Piskavice i sa te strane je zaklanja.

Marta 2000. godine je ekipa (Mirjana Bulajić, Igor Vaduvesković) izašla na teren sa ciljem da potvrdi postojanje nekropole, odredi tačan položaj i prikupi pokretni materijal. Tom prilikom su pronađena dva groba i u njima antropološki ostaci sa fragmentima keramike koja je opredeljena kao vinčanska.

Narednim izlaskom na teren, aprila 2000, nađeno je još fragmenata keramike koji ukazuju na vinčansku kulturu (ekipa: Julija Kelečević, Andrej Starović i Igor Vaduvesković). Obilaskom šireg područja, oko 4 km zapadno od nekropole, konstatovano je naselje na brdu Šumlatica (koordinata: $x: 7589.875-7590.075$; $y: 4849.525-4849.7$) (slika 4). Sakupljeni materijal se sastoji od fragmenata grube keramike i kamenih alatki koje su verovatno korišćene pri eksploataciji rude.

Slika 2.
Topografska karta sa
ucrtanim lokalitetima

Figure 2.
Topographic map of
Lasovo with sites
marked

Nalazi koji su prikupljeni mogu nas navesti na pomisao da bi naselje na Šumlatici moglo biti rudarsko. Stoga je primarni cilj ovog rada opovrgavanje ili dokazivanje pretpostavke da je naselje rudarskog tipa, kao i da je istovremeno sa nekropolom na Piskavici. Ovo pitanje je veoma značajno, upravo zbog postojanja opšteg problema vezanog za ranu metalurgiju bakra u ranom periodu vinčanske kulture, što je dosad bilo povezano samo sa lokalitetom Rudna Glava kod Majdanpeka (Jovanović 1979). Kako bi cilj u potpunosti bio ostvaren, potrebno je bilo izvršiti detaljno rekognosciranje naselja i njegove okoline, odrediti njegove granice, ucrtati pokretne i nepokretne nalaze na kartu, detaljno istražiti Šumlaticu zbog eventualnog postojanja rudarskih okana i utvrditi moguće komunikacije sa nekropolom.

Opis istraživanja

Istraživanje se odvijalo u četiri faze. Početna faza istraživanja obavljena je pre samog izlaska na teren i tokom nje su prikupljene informacije o reljefu, klimi, pedološkom pokrivaču i ostalim prirodnim karakteristikama koje se tiču pomenutog područja. Istovremeno je, pre izlaska na teren, bilo neophodno upoznati se sa ranijim istraživanjima i sa njihovim rezultatima, kao i obezbediti svu neophodnu terensku opremu.

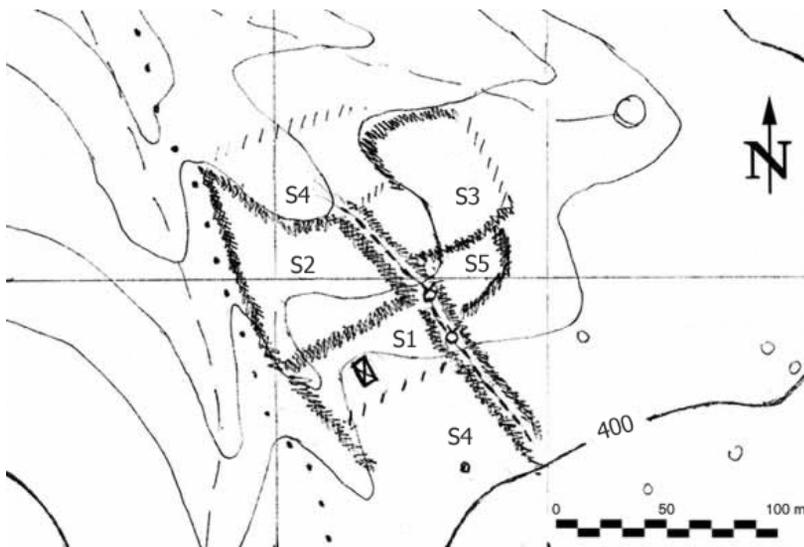
Slika 3.
Piskavica

Figure 3.
Piskavica hill

U okviru ovog istraživanja, ekipa je prvi put izašla na teren u periodu od 28. do 30. aprila 2001. godine što predstavlja drugu fazu. Ekipa (Mirjana Bulajić, Igor Vaduvesković, Vida Protić i Dušan Andrejević) je prve značajne informacije prikupila 28. aprila, pošto je stigla u Lasovo. Jedan od meštana, Ljubiša Mitrović ustupio nam je praistorijski glineni teg za razboj koji je pre desetak godina pronađen na Šumlatici. Na istom mestu je, po rečima meštana, pronađena ornamentisana keramika i kamena sekira sa perforacijom za držalje, ali se do tog materijala nije moglo doći.

Postoji realna mogućnost da je upravo ovo bio put koji je u prošlosti povezivao naselje i nekropolu. Na Šumlatici je pronađena i praistorijska glinena drška koju nam je dao Slobodan Videnović. Prvog terenskog dana, 29. aprila, ekipa je obišla šire područje lokaliteta kako bi se utvrdilo postojanje rudarskih okana na Šumlatici, u blizini naselja. Tom prilikom nije pronađeno nijedno okno, ali je primećena zelena boja na stenama i drveću što je istovetno sa situacijom koju smo zatekli pored okna na koje nam je ukazao meštаниn Toma Petrović, jer se nalazi u neposrednoj blizini njegovog domaćinstva. Okno se nalazi na približno 500 m severozapadno od naselja. Deo puta kojim smo došli do njega je zapravo korito reke, koja je tu nekada proticala, a povremeno i danas protiče, dok su tu stalno prisutna tri izvora. Okno se nalazi neposredno uz korito, odnosno, nekada neposredno uz reku. Ulaz u okno stoji pod uglom od približno 60 stepeni u odnosu na tlo i zatrpan je, potkovičastog oblika i visine do 1.5 m.

Ono što je jasno vidljivo jeste da je ulaz bušen direktno u steni bez potpornih greda. Kako je bilo nemoguće proveriti dimenzije unutrašnjosti, navešćemo podatke koje smo dobili od meštana koji su ulazili. Naime, po podacima koje smo dobili, unutrašnjost je visine 1.8 m, širine 1.5 m, dok smo za dužinu dobili različite podatke koji se kreću u rasponu od 10 do

Slika 4.
Skica lokaliteta sa
ucrtanim sektorima
rekognosciranja

Figure 4.
Site sketch with
surveyed sector
marked

80 m. Posle obilaska okna, otišli smo do naselja i utvrdili da je površina koju ono obuhvata obrasla žitom što je u mnogome sprečilo jasno utvrđivanje njegovih tačnih granica i detaljno rekognosciranje površine na kojoj se nalazi. S obzirom na to da veći deo lokaliteta zahvata zemljište koje je u posedu Toše Jankovića, površina lokaliteta je približno utvrđena na osnovu njegovih procena i iznosi približno 2.3 ha. Gotovo sva keramika je pronalazena na obodima njiva.

Sledećeg terenskog dana, 30. aprila, Toša Janković nas je odveo do izvora slane vode koji se nalazi u ataru sela Bačevica, 1.5 km od naselja. Izvor se nalazi u podnožju brda Lasovački del. Stotinak metara zapadno od njega nalazi se izvor bistre pijaće vode. U razgovoru sa meštanima došli smo do informacije da su na obližnjem Gradištu pronalazeni komadi neobrađenog kremenca, što ukazuje na mogućnost postojanja majdana. Gradište smo obišli posle obilaska slanog izvora, pri čemu nismo naišli ni na jedan komad kremenca (što ne mora značiti da ga nema).

Na samom naselju postoje dva izvora bistre pijaće vode, kao i rečica koja protiče celom dužinom onog dela lokaliteta koji je nama poznat. Izrađena je skica terena sa ucrtanim sektorima, čija je veličina utvrđena na osnovu veličine njiva koje oni obuhvataju.

Svaka od etapa terenskog dela istraživanja uredno je dokumentovana fotografisanjem i ucrtavanjem na skici.

Jula 2001. godine Mirjana Bulajić i Igor Vaduvesković su ponovo obišli teren i prikupili određeni broj fragmenata keramike i kamenih alatki. U toku treće faze istraživanja prikupljeni materijal je analiziran i obrađen, pri čemu je dat detaljan opis svakog fragmenta. Podaci su sistematizovani, što je tumačenje dobijenih podataka učinilo znatno lakšim. Četvrtu fazu čini pisanje rada uz objavljivanje svih skica, fotografija i ostalih priloga.

Opis materijala

Opisani materijal prikupljen je terenskim istraživanjima obavljenim u toku 2000. i 2001. godine. Materijalu iz ranijih istraživanja koja su pomenuta na početku, nismo imali pristup i zbog toga on nije uključen u naša razmatranja. Osnovna oznaka '01' označava da je artefakt pronađen na Piskavici, '02' na Šumlatici, '03' – lokalitet u blizini okna, dok oznaka '04' označava da je u pitanju artefakt čije nam mesto nalaza nije poznato. Broj uz 'K' označava broj kese, 's' da je to materijal sa rekognosciranja obavljenog aprila 2000, a 'S' sektor u kome je nalaz pronađen. Fragmenti sa inventarskim brojem 02-02, 02-19, 02-20, 02-21 i 02-23 su isključeni iz analize jer se tokom iste ispostavilo da su recentni.

01-06 K3/s. Fragment oboda od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 32×22 mm, preseka 13×22 mm. Posuda je bila izrađena od gline sa sitnim peskom, sa primesama kvarcnog peska i šljunka, oksidaciono, ujednačeno, svetlomrko pečena, porozne površine. Nalaz je karakterističan za vinčansku kulturu - ovakva forma oboda (uvučeni obod) javlja se od gradačke do pločničke faze (tabla I/1).

01-07 K3/s. Fragment oboda od delimično prečišćene gline, rađen na sporom vitlu, solidno pečen, priglačan, dimenzija 30×20 mm, na preseku 12×20 mm. Posuda je bila izrađena od gline sa sitnim peskom, oksidaciono, ujednačeno, mrko pečena. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu – ovakva forma oboda (obod zakošen ka unutra) se javlja u gradačkoj fazi (tabla I/5).

01-08 K4/s. U celosti sačuvana jezičasta drška od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 49×32 mm, na preseku 16×22 mm. Posuda je bila izrađena od gline sa primesama šljunka, oksidaciono, ujednačeno, tamnosivo pečena, porozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla I/3).

01-09 K6/s. Fragment trbuha od delimično prečišćene gline, solidno pečen, ručne izrade, dimenzija 44×53 mm, preseka 7×53 mm, ukrašen kanelovanjem. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom, oksidaciono, ujednačeno, crveno pečena, porozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla I/4).

01-10 K8/s. Fragment trbuha od delimično prečišćene gline, rađen na sporom vitlu, solidno pečen, uglačan, dimenzija 46×51, a preseka 6×51 milimetara. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom i primesama kvarcnog peska, oksidaciono, ujednačeno, mrko pečena, neporozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla I/2).

01-11 K8/s. Tri fragmenta dna amfore (ravno dno sa blagim prelazom u trbuh) ili duboke zdele od delimično prečišćene gline, ručne izrade, izgláčana, solidno pečena, dimenzija 105×82 mm, preseka 43×25 mm. Po-

suda je izrađena od gline sa sitnim peskom i primesama šljunka, redukciono, ujednačeno, tamnosivo pečena, neporozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla I/6)

01-12 K9/s. Fragment kamene alatke za eksploataciju ruda dimenzija 80×87 mm, preseka 40×87 mm (tabla I/12)

01-13 K22. Fragment oboda zdele od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 25×26 mm, preseka 7×26 mm. Fragment je izrađen od gline sa sitnim peskom, oksidaciono, ujednačeno, mrko pečena, porozne površine (tabla I/7).

01-14 K22. Fragment pršljenka za vreteno, od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečene, bez posebne obrade, dimenzija 33×25 mm, preseka 12×27 mm. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom i primesama kvarcnog peska i šljunka, oksidaciono, ujednačeno, crveno pečena, porozne površine (tabla I/8).

01-15 K22. Fragment trbuha od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, dimenzija 25×26 mm, preseka 5×26 mm, sa utisnutim paralelnim linijama (kanelurama). Posuda je izrađena od gline sa primesama kvarcnog peska, oksidaciono, ujednačeno, mrko pečena, porozne površine. Fragment je hronološki opredeljen u neolit, vinčanska kultura, faza B2 (gradačka) (tabla I/9).

01-16 K22. Fragment dna (ravno dno sa blagim prelazom ka truhu) od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 51×43 mm, preseka 33×7 mm. Posuda je izrađena od gline sa primesama šljunka i kvarcnog peska, oksidaciono, ujednačeno, svetlo-braon pečena, porozne površine (tabla I/10).

01-17 K22. Fragment trbuha od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, dimenzija 54×56 mm, preseka 7×56 mm. Posuda je izrađena od gline sa primesama šljunka i kvarcnog peska, oksidaciono, neujednačeno, mrko pečena, porozne površine. Na osnovu načina ukrašavanja ovaj fragment bi bio opredeljen u Starčevo, dok je način izrade vinčanski – ukrašavanje utiskivanjem noktom (impreso) (tabla I/11).

01-36 K4/s. Fragment oboda /obod zakošen ka unutra od delimično prečišćene gline, rađene na sporom vitlu, solidno pečena, priglačana, dimenzija 29×15 mm, na preseku 6×15 mm. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom i primesama kvarcnog peska, crveno pečena, porozne površine.

02-01 K1/s. U celosti sačuvana drška (položaj drške je na truhu, trakasto-lučnog tipa) amfore za vodu od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 73×87 mm, presek 65×87 mm. Posuda je izrađena od gline sa kvarcnim peskom i šljunkom, oksido-redukciono, mrko pečena, porozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla II/1).

02-03 K2/s. Fragment kamene alatke dimenzija 35×47 mm, preseka 30×47 mm (tabla III/1).

02-04 K2/s. Fragment kamene alatke, dimenzija 51×30 mm, preseka 47×30 mm (tabla III/2)

02-05 K2/s. Fragment kamene alatke dimenzija 43×53 mm, preseka 43×33 mm (tabla III/3).

02-18 K20. Fragment peći od prečišćene gline, solidno pečen, priglačan. Oksidaciono pečen, tamno crvene boje, porozne površine (tabla II/2).

02-22 K19. Fragment dna (ravno dno sa oštrim prelazom u trbuh) od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečen, bez posebne obrade, dimenzija 34×25 mm, presek 8×20 mm. Fragment je izrađen od gline sa sitnim peskom sa primesama kvarcnog peska i šljunka, oksidaciono, neujednačeno, mrko pečena, porozne površine (tabla II/3).

02-24 K14. Fragment trbuha od delimično prečišćene gline, solidno pečen, bez posebne obrade, sa paralelno urezanim linijama, dimenzija 29×35 mm. Posuda je izrađena od neprečišćene gline, sa krupnim peskom i primesama šljunka, oksidaciono, ravnomerno, braon pečena, porozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla II/4).

02-25 K18. U celosti sačuvana glačalica dimenzija 56×110 mm, preseka 31×110 mm (tabla III/4).

02-26 K21. Fragment dna (ravno dno sa blagim prelazom u trbuh) od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečene, bez posebne obrade dimenzija 118.5×114 mm, preseka 46×114 mm. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom, sa primesama kvarcnog peska, oksidaciono, neujednačeno, sivo i mrko pečena, porozne površine (tabla II/5).

02-27 K17. Fragment oboda (obod zakošen ka spolja, forma usne je ravna) od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečen, bez posebne obrade, dimenzija 63×78 mm, oksidaciono, neujednačeno, sivo i crveno pečena, porozne površine sa dva utisnuta udubljenja koja jasno ukazuju na stariju fazu vinčanske kulture (tabla II/6).

02-28 K15. U celosti sačuvan teg razboja, ručno pravljen, solidno pečen, bez posebne obrade, loptaste forme, dimenzija 43×41 mm. Teg je izrađen od gline sa sitnim peskom i primesama peska i šljunka, oksidaciono, ujednačeno, crveno pečen, porozne površine (tabla II/7).

02-30 K24. Fragment kamene alatke dimenzija 75×92 mm, preseka 37×92 mm (tabla III/5).

02-31 K25. U celini sačuvan pršljenak (bikoničnog oblika) za vreteno od sasvim prečišćene gline, solidno pečen, priglačan, dimenzija 27×25 mm, preseka 27×25 mm. Izrađen je od gline sa primesama kvarcnog peska, oksidaciono, neujednačeno, mrko pečen, porozne površine (tabla II/8).

02-32 K26. Fragment dna (sa blagim prelazom u trbuh) od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 52×35 mm, presek 20×35 mm. Posuda je izrađena od gline sa primesama šljunka, oksidaciono, neujednačeno, mrko pečena, porozne površine (tabla II/9).

02-33 K26. Fragment oboda od neprečišćene gline ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 60×65 mm. Posuda je

izrađena od gline sa primesama šljunka, oksidaciono, neujednačeno, sivo i crveno pečena, porozne površine (tabla II/10).

02-34 K27. Stopa pehara od delimično prečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 55×55 mm. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom, oksidaciono, ujednačeno, mrko pečena, porozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (Vinča-Tordoš i gradačka faza; tabla II/11).

02-35 K28. Fragment pršljenka (koničnog oblika) za vreteno od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečen, bez posebne obrade, dimenzija 20×40 mm, preseka 20×40 mm. Posuda je izrađena od gline sa šljunkom, oksidaciono, neujednačeno, sivo i braon pečena, porozne površine. Fragment je tipičan za vinčansku kulturu (tabla II/12).

04-29 K13. U celosti sačuvana drška (položaj drške je na vratu, trakasto-lučnog oblika) od neprečišćene gline, ručne izrade, solidno pečena, bez posebne obrade, dimenzija 59×79 mm, otvor – 49×79 mm. Posuda je izrađena od gline sa sitnim peskom i primesama šljunka, oksidaciono, ujednačeno, svetlo-braon pečena, porozne površine. Pretpostavljeno hronološko opredeljenje na osnovu oblika i načina izrade je eneolit (Bubanj-Hum), ali je drška veća od onih koje su karakteristične za ovu fazu.

Analiza i diskusija

Na osnovu rezultata do kojih se došlo, može se konstatovati da je veliki deo naših prepostavki potvrđen. Podaci dobijeni pre izlaska na teren naveli su nas na pomisao da bi naselje na Šumlatici moglo biti vinčansko što se, nakon rekognosciranja, ispostavilo tačnim.

Na Šumlatici je pronađeno pet fragmenata keramike koji sigurno pripadaju vinčanskoj kulturi (Garašanin 1979; Jovanović 1985; Šljivar i Kuzmanović-Cvetković 1997), a za podjednak broj fragmenata ne može se sa sigurnošću utvrditi pripadnost zbog kiselosti zemljišta (zbog toga što je njihova površina erodirana) ili zbog njihove hronološke neosetljivosti. Nalaz pet fragmenata kamenih alatki koje su mogle da služe za eksploataciju ruda (frag. 02-03, 02-04, 02-05, 02-30), od kojih je jedan izgubljen, ukazuju na to da bi ovo naselje moglo biti rudarsko (Jovanović 1985). Informacije koje smo dobili od Rudarskog instituta u Boru, posredstvom inženjera Slavoljuba Obradovića, kazuju nam da na Šumlatici ima bakra (što je jedina ruda koja je u to vreme mogla da se eksploatiše). Po istraživanjima rađenim u tri navrata u toku XX veka (u prvoj deceniji veka, pedesetih i osamdesetih godina) današnja koncentracija bakra je mala, ali to ne znači da ga i u prošlosti nije bilo. Na naselju je pronađena i drška amfore za vodu (frag. 02-01) na kojoj se vide tragovi koje su napravili konopci. Ovaj nalaz je značajan zbog toga što su ovakvi tragovi pronađeni i na posudama sa Rudne Glave, koje su po mišljenju Borislava Jovanovića

služile za spuštanje vode za piće u okno, što je više puta napomenuo u svojim usmenim izlaganjima. U samom naselju postoje dva izvora pijaće vode i reka koja teče njegovom celom dužinom što je jedan od uslova za formiranje bilo kog neolitskog naselja. Kao što smo pomenuli, u blizini naselja nalazi se i izvor slane vode (jestiva so), što znači da je teren kroz koji voda prolazi bogat mineralima soli. To nas navodi na pomisao da su stanovnici ovog naselja mogli da je eksploatišu, što nije nepoznat slučaj u vinčanskoj kulturi (Benac 1979). Od Rudarskog instituta u Boru smo takođe dobili informaciju da u toku ispitivanja oni nisu bušili, niti konstatovali postojanje rudarskih okana, što znači da je ono okno koje smo mi pronašli u svakom slučaju starije, mada moramo da naglasimo da to nije siguran dokaz da je ono iz neolita. U slučaju da jeste, važno je napomenuti značaj toga da je uz njega proticala reka, jer je za eksploataciju bakra bila neophodna velika količina vode.

Od keramike pronađene na Piskavici, sedam fragmenata pripada vinčanskoj kulturi (Garašanin 1979; Jovanović 1985), od kojih se tri mogu sa sigurnošću svrstati u gradačku fazu. Kako je već pomenuto, kiselost zemljišta na Šumlatici je velika, pa je gotovo sva keramika erodirana, zbog čega deluje da je materijal pronađen na Piskavici kvalitetnije izrade zahvaljujući tome što je pronađen u grobovima. Pored keramike, u jednom od grobova pronađen je i kameni udarač (tabla II/6) koji daje osnovu za pretpostavku da je pokojnik bio rudar, što je veoma značajno jer ukazuje na povezanost sa naseljem na šumlatici i na njihovu kulturno-hronološku istovremenost.

Zaključak

Na osnovu potvrde o postojanju vinčanske nekropole na lokalitetu Piskavica, dobijene na osnovu vinčanskog materijala pronađenog u grobovima, smatramo da je istraživanje lasovačkog mikroregionalnog sistema važno, jer može u mnogome pojasniti problem vezan za odsustvo vinčanskih nekropola na celoj teritoriji vinčanske kulture. Podaci koje imamo o eksploataciji bakra na području zaječarskog regiona, kao i kamene alatke sa Šumlatice koje to potvrđuju, mogu u velikoj meri doprineti rešenju aktuelnog problema vezanog za ranu eksploataciju bakra u naseljima vinčanske kulture. Obe ove činjenice ukazuju na potrebu za novim istraživanjima ovog područja.

Zahvalnost. Zahvaljujemo se Dušanu Andrejeviću, studentu 1. godine istorije na Filozofskom fakultetu u Nišu, na pomoći u terenskom delu istraživanja.

Literatura

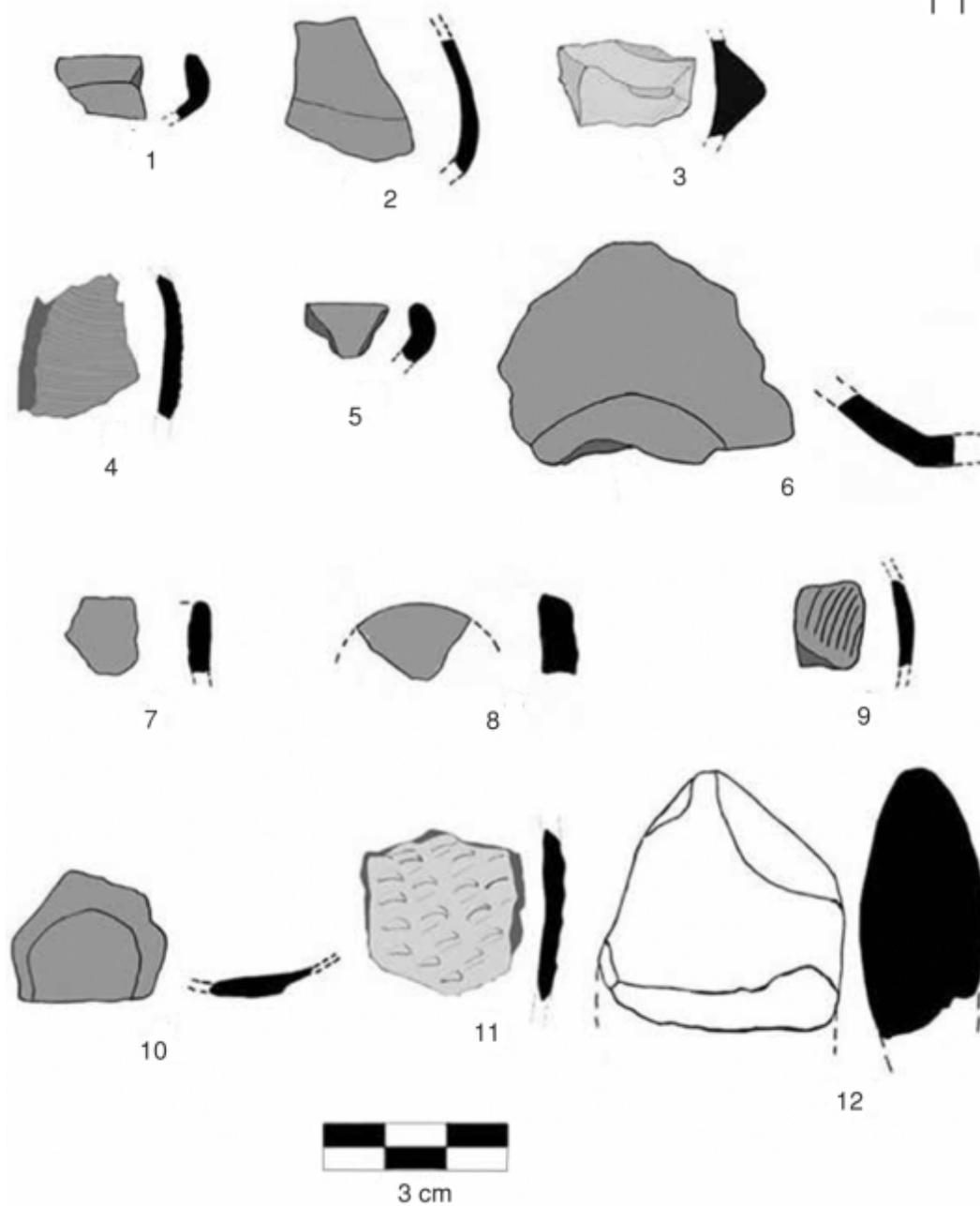
- Benac A. 1979. Prelazna zona. U *Praistorija Jugoslavenskih Zemalja*, (ur. A. Benac). Sarajevo: Svjetlost, tom II, 363-470
- Garašanin M. 1979. Centralnobalkanska zona. U *Praistorija Jugoslavenskih Zemalja*, (ur. A. Benac). Sarajevo: Svjetlost, tom II, 79-213
- Jovanović B. 1979. Rudarstvo i metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije. U *Praistorija Jugoslavenskih Zemalja*, (ur. A. Benac). Sarajevo: Svjetlost, tom III, 27-55.
- Jovanović B. 1985. Rudna Glava. Muzej rudarstva i metalurgije Bor.
- Lalović A. 1965. Neolitska plastika u Narodnom muzeju u Zaječaru. *Razvrtak III*: 84-85.
- Mitrović Lj. i Veljković S. 1999. *Lasovo – selo ispod Tupižnice*. Zaječar: Kulturno-prosvetna zajednica Zaječar
- Šljivar D. i Kuzmanović-Cvetković J. 1997. Pločnik kod Prokuplja, naselje vinčanske kulture. *Glasnik SAD* 13: 103-111.

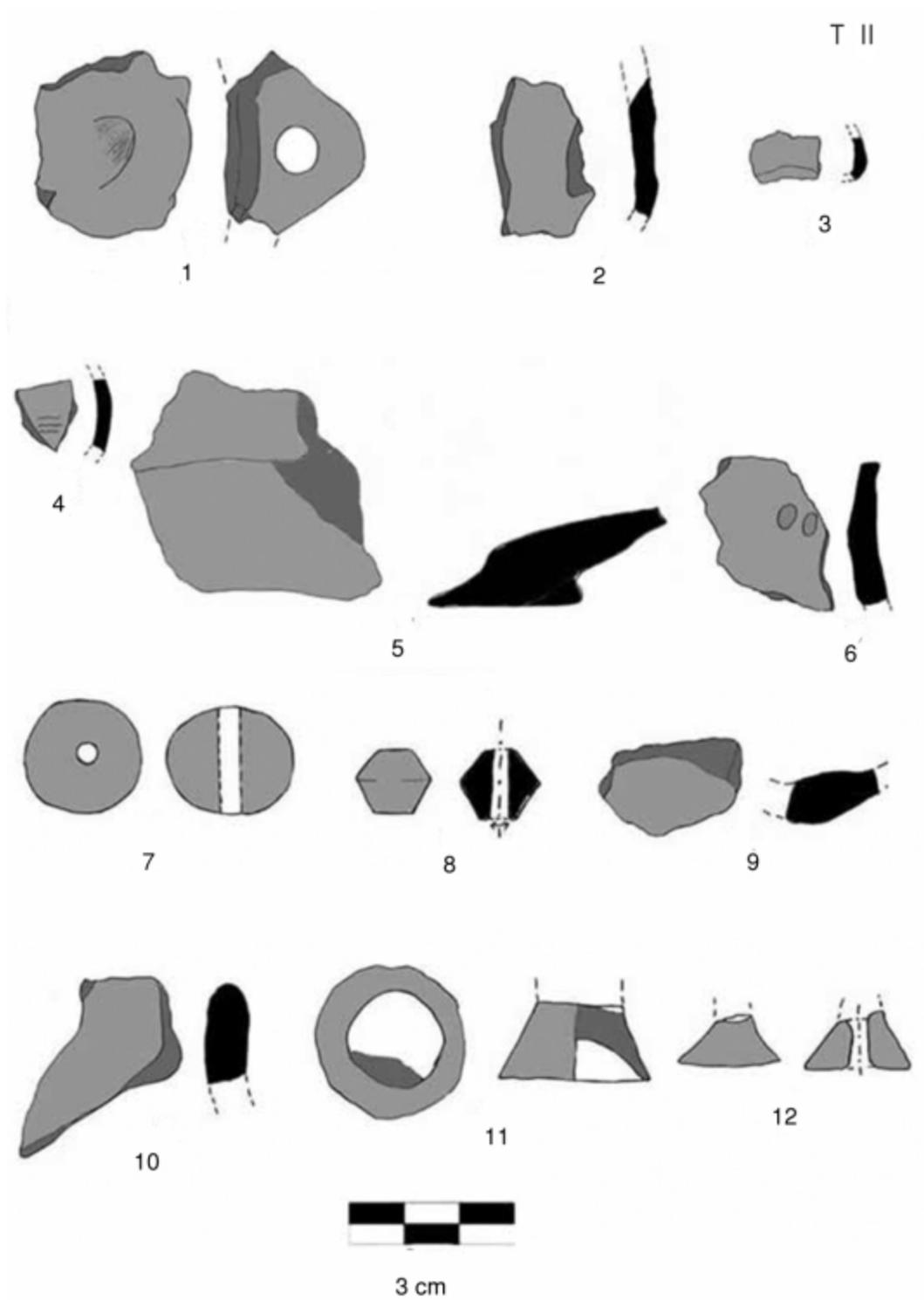
Mirjana Bulajić, Igor Vaduvesković, Vida Protić

Lasovo – A Vinča Culture Micro-regional System

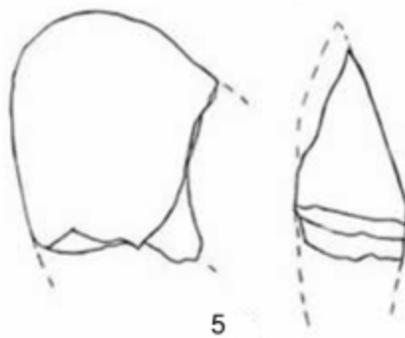
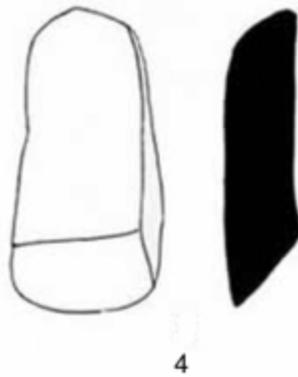
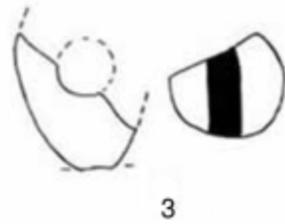
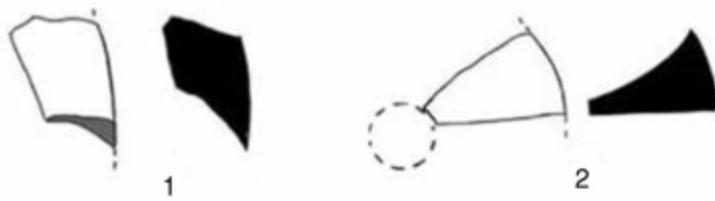
The topic of our study was Lasovo, a village in Eastern Serbia. Three archaeological sites were located in this area: necropolis, settlement and a mining shaft. After our field survey, it was chronologically determined in Neolithic period, Vinča culture. Since it is rare to find a necropolis and a settlement of Vinča culture in the same place, this research is very important, especially because there are only two necropolis of Vinča culture in our country. This area is suitable for copper mining, which is documented by the mining character of the settlement. This is important since it is related with the general problem of early copper metalurgy in Vinča culture.

T I

T III

5 cm